

PROCESUL DE CONSTRUCȚIE EUROPEANĂ ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XX-LEA

Anton Florin Boța, Universitatea din Pitești

Résumé:

Dans l'étude "Le processus de construction européenne de la première moitié du XX-ème siècle", l'auteur se propose de présenter les principaux moments du développement de l'idée inter-européenne, les étapes de la construction européenne – marquées par la théorie fédéraliste et fonctionnelle, concrétisées dans l'approche intergouvernementale – et l'apparition des organismes internationaux intergouvernementaux de coopération classique, tout comme dans l'approche communautaire – et l'apparition des organismes supranationaux à partir du 9 mai 1950, lorsque la présentation du plan Schuman a eu lieu.

Sărăcită și divizată, pierzându-și în mai puțin de 20 de ani (între 1945-1964) imperiile coloniale din Asia și Africa, Europa primei jumătăți de secol XX se prezintă ca o Europă de Vest – tot mai prosperă și orientată spre integrare și o Europă de Est¹, aflată în sfera ideologiei sovietice – tot mai mult în contradicție cu aceasta și în special după 1989 când zidul Berlinului se prăbușește. [Iși poate oare Europa regăsi unitatea?"².] Ideea pan-europeană, dezvoltată în prima jumătate a secolului XX, nu reprezintă o prioritate în intervalul 1939-1945, când Europa se afla în plin conflict militar mondial, teoriile și preocupările pentru realizarea unei Europe unite, intrând în această perioadă, într-un con de umbră. Cu toate acestea, în timpul și după cel de-al doilea război mondial sunt promovate o serie de proiecte cu privire la construcția Europei unite, care vor da un nou impuls acestui proces, în anii imediat următori celui de-al doilea război mondial.

Punctul de pornire al noilor preocupări privind ideea europeană l-a constituit faptul că Europa trecuse prin două războaie devastatoare, tocmai datorită faptului că la baza acestor conflicte a stat nationalismul exagerat, adus la nivel de politica de stat, de fascism, în principal în Spania, Italia și Germania. În atare condiții s-a considerat că pentru a se asigura

¹ De regula, prin "Europa de Est" înțelegem fostele state comuniste, localizate spațial între Germania și Italia la vest și fostul U.R.S.S. la est. Comisia Europeană utilizează în documentele oficiale, pentru același spațiu denumirea de "Europa Centrală". În literatura de specialitate germană se utilizează termenul "Zwischeneuropa", care se deosebește de "Mitteleuropa", termen care desemnează spațial Germania și Austria. Uneori, literatura de specialitate utilizează termenul de "Centrul și estul Europei" (care cuprinde: Polonia, Cehia, Slovacia, Ungaria) și "Bacani" (România, Bulgaria, Albania și Grecia); Vezi Robert Bideleux și Richard Taylor – European Integration and Disintegration, Routledge, New York, 1996, pagina 26.

² Jean Carpentier, F Lebrun – Istoria Europei, Editura Humanitas, București, 1997, pagina 420.

instaurarea și menținerea păcii, era nevoie de o Europa unită înainte de orice, din punctul de vedere economic. Aceasta idee o regăsim în Manifestul Ventotene, publicat în anul 1941 de către o serie de personalități grupate în jurul lui Altiero Spinelli (1907-1986).

Inițiativele vizând integrarea Europeană vor urmări două curente (concepții) fundamentale: Curentul federalist și Curentul funcționalist.

Curentul federalist se bazează pe primatul politicului și pe transferul problemelor din plan statal în plan regional.³, pe crearea unei autorități supranaționale ca urmare a presiunilor directe exercitate de către opinia publică asupra guvernelor chemate să accepte cedarea unei părți – mai mari sau mai mici – din autoritatea lor unor organizații sau instituții nou create. Esența federalismului constă, deci, în descentralizarea puterii dinspre stat spre autoritățile locale, acordându-le acestora autonomie în îndeplinirea obligațiilor ce le revin în soluționarea problemelor de interes local și recentralizarea puterii prin crearea unor instituții cu caracter supranațional create în scopul rezolvării unor probleme de interes general⁴. Statele membre sunt reprezentate, în limitele prevăzute în actele constitutive ale Uniunii, de către federație, care formează o unitate distinctă în planul dreptului internațional. În cazul statului federal, autoritatea centrală trebuie să fie capabilă să garanteze unitatea, să păstreze competențele generale pentru problemele fundamentale – cum sunt relațiile internaționale, economia, luptă împotriva fenomenelor de mare infraționalitate, emisiunea monetară, justiția, învățământul, cercetarea- cu alte cuvinte, să asigure autoritatea centrală și echilibrul necesar între centralism și autonomia statelor federale. Spre deosebire de federație, confederația reprezintă, procesul de unire sub o singură putere centrală, a mai multor state sau teritorii, care își păstrează autonomia administrativă. Ca uniune de state suverane, confederația, nu este o entitate suverană în raporturile de drept internațional, deoarece ea nu are aplicabilitate directă asupra persoanelor din fiecare stat confederat. Istoria a arătat că în general viața unei confederații este relativ scurtă: ori se dizolvă ori se transformă într-o federație⁵. Curentul federalist – care domină Europa imediat după război – era susținut de personalități marcante ale epocii, cum erau: Wiston Churchill⁶ (Anglia), care milita pentru crearea unei federații europene folosind

³ Cornelia Lefter – Drept comunitar instituțional, Editura Economică, București, 2001, pag 8

⁴ Mihaela Lutas – Integrarea economică europeană, Editura Economică, București, 1999, pag 61

⁵ Irina Moroianu Zlatescu, Radu C. Demetrescu – Prolegomene la un drept instituțional comunitar, Editura Economică, București, 2003, pag 12-13

⁶ Winston Churchill – prim-ministru al Marii Britanii, începând cu 10 mai 1940, când îl înlocuiește pe Neville Chamberlain, având un rol determinant în câștigarea războiului și în politica externă a Angliei, atât în timpul războiului, cât și după.

modelul american, Alcide da Gaspari⁷ (Italia), Paul Henri Spaak⁸ (Belgia) și Leon Blum (Franța), dar și de către S.U.A., care, după război, a jucat un rol activ și important în reconstrucția Europei Occidentale (mai întâi prin ajutoare ad-hoc, iar după 1947, prin planul Marshall). Angajată în cauza reconstrucției europene, S.U.A. dorea să se realizeze o entitate federală europeană care să administreze ajutorul acordat, dar, în același timp, să fie capabilă să țină piept și “pericolului comunist”⁹.

Vom remarca faptul că proiectele federale nu s-au bucurat de finalitate practică¹⁰, decât mult mai târziu.

Teoria funcționalistă consideră că societatea – în sensul de stat – trebuie să fie deziologizată și dominată doar de rațiunea gestiunii. Funcționaliștii nu-și propuneau crearea unui nou stat, ci mai degrabă transferul de competențe unei noi autorități în diferite domenii¹¹. Societatea trebuia condusă de instituții centrale, legitimate politic, care să organizeze integrarea tehnico-economică a diferitelor zone și să aibă capacitatea de a impune distribuția resurselor și de a adopta legi¹². Atât funcționaliștii, cât și urmașii lor, neofuncționaliștii consideră integrarea un proces non-politic de coordonare a diferitelor grupuri de agenții funcționale create pe baza unor arii de interese comune în cadrul cărora deciziile se transferă unui centru de decizie supranațional. Crearea organismelor supranaționale apare de la sine ca urmare a adâncirii cooperării și a voinței actorilor politici. Spre deosebire de funcționaliști, neofuncționaliștii merg mai departe, propunând crearea unei noi autorități în formarea căreia ar trebuie atrase elitele, care vor fi urmate în mod automat de către mase¹³.

Atât proiectele federaliste, cât și cele funcționale pleacă de la ideea ca guvernele statelor naționale nu sunt capabile decât într-o mică măsură să rezolve singure problemele grele care apar la un moment dat și care privesc omenirea în ansamblu, cum ar fi menținerea păcii, repartizarea corectă a resurselor limitate, etc, de aceea ele trebuie substituite progresiv, prin crearea unei rețele internaționale de agenții specializate care să integreze gradual toate

⁷ Alcide De Gasperi (1881-1954), om politic italian, șef al democrației creștine italiene (între 1918-1954 este președintele Partidului Popular Italian) și prim-ministru al Italiei (în perioada 1945-1953)

⁸ Paul Henri Spaak – om politic Belgian, fost ministru al afacerilor externe și prim-ministru al Belgiei, fost președinte al Consiliului Europei (1949-1951) și secretar general al NATO (1957-1961)

⁹ Cornelia Lefter – op. cit, pag. 9

¹⁰ Mihaela Lutas – op. cit, pag 61

¹¹ Cornelia Lefter – op cit, pag 9

¹² Astfel, integrarea economica ducea la o integrare politica progresiva sub forma unei “comunitati politice europene”. Doctrina functionalista originala a lui Haas a fost corectata de scolile neofunctionale si influentata de ideologia novatoare a celui ce avea sa devina parintele integrarii comunitare, Jean Monnet. (vezi Cornelia Lefter ,op cit, pag 9)

¹³ Mihaela Lutas – op cit, pag 60

națiunile și care să conducă la crearea unui singur stat mondial, prin crearea unei federații care să constituie un prim pas în integrarea întregii lumi¹⁴.

Astfel, preocupările privind organizarea europeană, în perioada de după terminarea celui de-al doilea război mondial, va avea la bază apariția primelor organizații europene și cunoaște două abordări: abordarea interguvernamentală și abordarea comunitară.

A. Abordarea interguvernamentală presupune faptul că în cadrul primelor organizații europene statele cooperează între ele, dar își păstrează integral suveranitatea. Este cazul organizațiilor interstatale de tip clasic.

La modul concret, cele mai importante inițiative – unele explicite, altele doar amintite în discursuri sunt prezentate în ordine cronologică, rezultatul lor fiind apariția organizațiilor europene interguvernamentale.

Încă din octombrie 1942, Wiston Churchill concepe un memorandum privind Statele Unite ale Europei. În noiembrie 1942 la Albert Hall din Londra, generalul De Gaulle declara într-un discurs că “ Franța este dispusă să facă totul în viitor pentru Europa, împreună cu cei ale căror interese, preocupări pentru apărare și nevoi pentru dezvoltare se conjugă cu ale sale și se pot uni într-un mod practic și durabil”¹⁵.

În 1943, David Mitrany, publică un studiu cu privire la organizarea pe baze funcționale a regiunilor, continentelor și în ultima instanță chiar a lumii, studiu care se pare că l-a influențat pe Jean Monnet în întocmirea proiectului de soluționare a divergențelor franco-germane și de creare a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO)¹⁶. La 5 septembrie 1944, guvernele în exil ale Belgiei, Olandei și Luxemburgului, vor redacta un proiect de Uniune Economică, prevăzut a se aplica imediat după eliberare (sediul va fi la Bruxelles). Concepută inițial ca o uniune interguvernamentală, vama și, apoi, economică, Organizația Țărilor Beneluxului, va fi prima structură subregională în Europa, după război.

Între 4 și 11 februarie 1945 are loc conferința de la Ialta, când practic Europa este divizată între două mari zone de influență. Peste nici două luni între 25-28 iunie 1945 are loc conferința de la San- Francisco, ocazie cu care ia naștere Organizația Națiunilor Unite (ONU), ca și continuare a “Defunctei” Societăți a Națiunilor¹⁷, având același scop fundamental, dar cu

¹⁴ Emilian M Dobrescu – Integrarea Economica, editia a doua, Editura “ Allbeka”, Bucuresti, pag. 50

¹⁵ Idem, pagina 50

¹⁶ Mihaela Luțaș – op cit, pagina 60

¹⁷ Societatea Națiunilor, înființată în 1919, după primul război mondial reprezintă prima organizație internațională interguvernamentală, cu vocație universală, având scopul fundamental de a menține pacea și securitatea internațională, scop pe care însă nu l-a putut îndeplini.

un mecanism mai performant și cu o arie mult mai largă de acțiune¹⁸. Între 17 iulie și 2 august 1945 are loc conferința de la Postdam a șefilor guvernelor URSS, Angliei și SUA, luându-se hotărâri privind reglementarea situației europene postbelice, precum și statutul și frontierele Germaniei¹⁹. În august 1946, reprezentanții grupărilor federaliste din vestul Europei, și a unor țări din Europa Centrală și de Est s-au întâlnit lângă Locarno, punând bazele Uniunii Europene a Federaliștilor transformată în 1949 în Mișcarea Federalistă Europeană ; această va organiza întâlniri în perioada imediat următoare la Luxembourg (octombrie 1946), la Amsterdam (aprilie 1947), Montreux (august 1947), unde s-au analizat căile înfăptuirii unificării vest-europene²⁰, elaborându-se un program concret politic, economic și social, fiind prima mare manifestare paneuropeană de după război.

În 19 septembrie 1946, Winston Churchill, într-un discurs ținut la Universitatea din Zurich, lansează un apel la reconcilierea franco-germană și la unitatea continentului²¹.

În opinia lui Churchill, Unitatea Europeană era bazată pe necesitatea reconcilierii Franței și Germaniei, Marea Britanie, SUA și URSS fiind chemate să joace rolul de „amici și protectori în noua Europă”.

Pe de altă parte, Statele Unite ale Americii își manifestă dorința de a sprijini financiar reconstrucția economiei europene devastată de război. Astfel, pe 5 iunie 1947, generalul american Marshall, într-un discurs ținut la Universitatea Harvard, propune Europei ajutorul Statelor Unite, declarând război foamei, sărăciei, disperării, haosului”. Condiția pentru acordarea ajutorului este cea înscrisă într-un plan general de reconstrucție a continentului. O conferință care a început la Paris, la 27 iunie 1947, se finalizează la 16 aprilie 1948 printr-o convenție de înființare a Organizației de Cooperare Economică (O.E.C.E), care regrupează astăzi 18 state europene²². Sediul organizației este stabilit la Paris, iar obiectivul principal era distribuirea ajutorului Marshall, apoi cooperarea interguvernamentală în domeniile economic și financiar.

Dupa ce, din inițiativă lui Eduard Herriot, fusese creat „Consiliul Francez pentru Europa Unită”, în 1946, din inițiativa fostului prim-ministru belgian Van Zeeland, ia naștere „Liga Europeană de Cooperare Economică”, iar în 1947, din inițiativa lui Coudenhove – Kalergi, „Uniunea Parlamentară Europeană”. În iunie 1947, la Londra, se constituie un

¹⁸ Stelian Scaunas – Uniunea Europeană : Construcție, Instituții, Drept, Editura “All Beck”, București, 2005, pag 20

¹⁹ J Carpentier, op. Cit, pag. 475

²⁰ Emilian M Dobrescu – op cit, pag 50

²¹ Pascal Fontaine - Construcția europeană de la 1945 până în zilele noastre, Editura Institutul european, Iasi, 1998, pag 5

²² Pascal Fontaine – op cit, pag 7 și Irina Moroianu Zlatecu, Radu C demetrescu, op cit, pag 64

„Comitet Internațional de Studii și Acțiune pentru Statele Unite Socialiste ale Europei” al cărui scop era crearea unei Europe socialiste unificate. La finele anului 1948 acest Comitet devine „Mișcarea engleză pentru Statele Unite ale Europei”, iar din 1961 ia numele de „Stânga europeană”. Partidele creștin-democrate din Italia, Franța și Germania, creează în 1947 „Noile Echipe Internationales”, în vederea creării unor democrații însuflețite de spiritul creștin și care s-au apropiat treptat de tezele federaliste. În 1965, „Noile Echipe Internaționale” își schimbă numele în „Uniunea Europeană a Democrațiilor Creștini”.

În data de 11 octombrie 1947, are loc “întâlnirea de la Paris”, la care participă atât reprezentanți ai doctrinei funcționaliste, cât și a celei federaliste, respectiv, delegați ai Mișcării Engleze pentru Europa Unită, Consiliului Francez pentru o Europa Unită, Ligii Economice Belgiene pentru Cooperare Europeană, Uniunii Europene a Federaliștilor²³, ai altor mișcări din cele prezentate anterior. Cu această ocazie, ei formează Comitetul Internațional pentru Coordonarea Mișcării Uniunii Europene²⁴ și convin asupra aplicării proiectelor funcționaliste în realizarea scopului pe care și l-au propus. Pe 14 decembrie, delegații Comitetului, reuniți tot la Paris, hotărăsc convocarea „Congresului Europei”.

La 17 martie 1948 este semnat Tratatul de la Bruxelles, de instituire a Uniunii Occidentale (U.O), cunoscut și sub numele de Pactul de la Bruxelles, încheiat între Franța, Anglia și țările Beneluxului (Olanda, Belgia și Luxembourg). Tratatul urmărea întărirea cooperării interguvernamentale în domeniul economic (pactul recomanda formarea unei uniuni vamale deschisa tuturor țărilor europene), politic – prin înființarea unei Adunări Europene, ca organizație cu puteri parlamentare internaționale, la această propunere Anglia ridicând mari obiecții²⁵ – cultural și militar (U.O. reprezentând un tratat de securitate mutuala pe termen de 50 de ani împotriva unui atac armat asupra țărilor membre)²⁶.

Pe 26 martie 1948, se semnează, la Turin, în Franța, un protocol între Franța și Italia²⁷ pentru crearea Uniunii Vamale FRANCITAL. Pe de alta parte, Franța, Italia și țările Beneluxului urmau să formeze FIBENEL, iar Marea Britanie și țările scandinave – UNISCAN. Cele trei proiecte nu s-au materializat însă efectiv.

Pe 4 aprilie 1949 are loc crearea – la Washington – a „Pactului Atlanticului de Nord” (NATO), organizație militară având scopul de a apăra pacea și securitatea în “regiunea Atlanticului de Nord”. Acest an (1949) va fi de altfel, un an important în ceea ce privește

²³ Emilian M Dobrescu – op cit, pag 227

²⁴ Idem, pag 50

²⁵ Cornelia Lefter – op cit, pag. 9

²⁶ Emilian M Dobrescu – op. cit, pag 227

²⁷ Idem, pag 227

configurația statelor europene. Astfel, pe 23 mai 1949 se constituie Republica Federală a Germaniei (RFG), iar pe 7 octombrie 1949 se constituie Republica Democrată Germană (RDG). Ca și răspuns la înființarea NATO, la data de 14 mai 1955, țările blocului comunist vor constitui și ele un bloc militar, cunoscut sub numele de „Tratatul de la Varșovia”.

Comitetul Internațional pentru Coordonarea Mișcării Unității Europene, convoacă între 8-10 mai 1948, Congresul de la Haga (numit și Congresul Europei), care „demonstrează suportul larg pentru cauza unității europene”, după cum era menționat în „Mesajul către europeni” și în rezoluțiile adoptate de Congres. De asemenea, Congresul Europei solicită crearea unui Consiliu al Europei²⁸. Rezultatele deosebite pe care le-a avut Congresul, îl determină pe ministrul de externe francez Georges Bidault, să pronunțe – la 19 iulie 1948 – țărilor semnatare ale Pactului de la Bruxelles (Franța, Marea Britanie și țările Benelux-ului) crearea unei „Adunări Europene”²⁹

Pe 25 octombrie 1948, același Comitet Internațional care a organizat Congresul Europei va crea Mișcarea Europeană, organizație permanentă, neguvernamentală, cu scopul de a reuni într-un singur ansamblu, grupările favorabile unificării europene. Președinții de onoare ai acestei organizații au fost aleși : Leon Blum, Winston Churchill, Alcide de Gasperi și Paul Henri Spack³⁰. Efectele Congresului Europei și a creării Mișcării Europene se va materializa prin semnarea la Londra, pe data de 5 mai 1949, a Tratatului Constitutiv al Consiliului Europei³¹, de către reprezentanții a 10 țări fondatoare: Franța, Marea Britanie, Danemarca, Irlanda, Italia, Belgia, Olanda, Luxembourg, Norvegia și Suedia. Organizație cu caracter politic, Consiliul Europei și-a stabilit sediul la Strasbourg, având ca obiective principale, cooperarea interguvernamentală, culturală, socială, tehnică, precum și încheierea de convenții europene. Consiliul Europei – ca forum politic între state, a adoptat în 1950 (pe 4 noiembrie, la Roma), „Convenția Europeană a drepturilor omului”, care a intrat în vigoare la 3 septembrie 1953³². În prezent, Consiliul Europei este un Organism sub egida ONU și activează în principal în domeniul drepturilor omului.

B. Abordarea comunitară. Planul Schuman (1950)

Abordarea comunitară pornește de la premise ca statele membre, acceptând ca o parte din suveranitatea lor să fuzioneze, ele creează o primă comunitate integrată. Astfel, sunt create

²⁸ Emilian M Dobrescu – op. cit, pag 50, pag 227-228

²⁹ Emilian Epure – România într-o Europă extinsă, Editura Tribuna Economică, București, 2002, pag 10

³⁰ Emilian M Dobrescu – op. cit, pag 228

³¹ Consiliul Europei nu trebuie confundat cu Consiliul European și nici cu Consiliul Uniunii Europene (numit și Consiliul de Ministrii)

³² Anton Florin Boța, coordonator – Politici europene în domeniul dezvoltării regionale durabile, Modul Jean Monnet, Editura Universității din Pitești, 2004, pag 31-32

organizații supranaționale (suprastatale), de tip nou, diferite, de precedentele organizații interstatale de tip clasic.

Principalele acțiuni privind abordarea comunitară a construcției europene, în ordine cronologică, sunt următoarele:

- La 9 mai 1950, Robert Schuman (1886-1963) – ministru de externe al Franței din perioada respectivă, inspirat de o idee a lui Jean Monnet (1888-1979) care propusese, când era șeful Organizației Naționale a planificării din Franța, crearea unui organism supranațional care să administreze producția de cărbune și oțel din Franța și Germania – prezintă un plan, numit planul Schuman, prin care susține ideea unei comunități economice în domeniul cărbunelui și oțelului. Planul său este îmbrățișat și de către cancelarul Germaniei Federale, Konrad Adenauer (1876-1967), precum și de premierul italian Alcide De Gasperi (1881-1954), cu toții urmărind crearea unei Europe a păcii, în care, pe viitor, conflictele militare între statele europene să fie eliminate. Urmare a acestei inițiative, va lua naștere Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO).

- In data de 19 mai 1950 se creeaza la Paris, cu sediul tot aici, Uniunea Europeană de Plați, desprinsă din O.E.C.E. și concepută ca o „casă de clearing” monetar. Pe 24 octombrie 1950, președintele francez al Consiliului de Miniștri al CECO, Rene Pleven, propune printr-un plan care-i poartă numele (Planul Pleven), crearea armatei europene integrate și respectiv, a Comunității Europene a Apărării (C.E.A.).

Pe 18 aprilie 1951, la Paris, șase state fondatoare (Belgia, Germania Federala, Franță, Italia, Luxemburg și Olanda) semnează tratatul CECO (de înființare a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului), care intră în vigoare la 23 iulie 1952. CECO este considerată ca fiind „prima schiță efektivă de unitate europeană”³³. Sediul va fi stabilit la Luxemburg. La data de 27 mai 1952 se semneaza la Paris, Tratatul de Constituire a Comunității Europene a Aparării (Planul Pleven), de catre aceiași șase membrii fondatori („cei șase”³⁴), Tratatul CEA urmând a fi ratificat de fiecare din statele membre. Articolul 38 din Tratatul CEA prevedea și adoptarea unui proiect de comunitate politică motiv pentru care miniștrii de externe ai „celor șase” decid la Luxemburg, în septembrie 1952, constituirea unei Comunități Politice Europene (CPE), proiect finalizat în martie 1953. Dar Franța, se va opune categoric, atât Ratificării CEA din

³³ Emilian M Dobrescu – op cit, pag 51 si pag 228

³⁴ “Cei șase” sunt statele membre fondatoare CECO: Belgia, Germania Federala, Franța, Italia, Luxemburg și Olanda

1952, cât și proiectului Comunității Politice Europene, ceea ce antrenează abandonarea acestor proiecte³⁵.

- În cursul anului 1952, Danemarca, Finlanda, Islanda, Norvegia și Suedia formează Consiliul Nordic, organ interguvernamental de cooperare economică, culturală și tehnico-științifică.

- La 1 iulie 1953 se semnează Convenția de la Paris, prin care ia naștere Organizația Europeană pentru Cercetari Nucleare (CERN).

Dupa ce la sfârșitul lunii august 1954, Adunarea Națională Franceza va respinge Tratatul de Constituire a Comunității Europene a Apărării (CEA) consfiintiind eșuarea planului Pleven, statele membre ale Uniunii Occidentale (UO), Pactul de la Bruxelles, semnat în martie 1948 între Franța, Marea Britanie și țările Beneluxului (numit și pactul de la Bruxelles), crează, împreună cu Italia și R.F. Germană, Uniunea Europei Occidentale, organism interguvernamental având ca obiectiv cooperarea interguvernamentală militară și culturală, având o Adunare parlamentară proprie, sediul acestui organism fiind stabilit la Paris.

În 1955 din inițiativa unor reprezentanți ai Beneluxului (P.H. Spaak și J Beyen)³⁶, sunt reluate preocupările de unificare europeană.. Astfel, ministrii de externe ale statelor membre CECO reiau la Mesina (Italia) la 1 iunie 1955 și apoi în 1956 la Venetia, eforturile pentru realizarea unei Europe Unite, adoptând principiul unei noi comunități fondate pe o piață comună industrială. Posibilitățile unei integrări progresive a celor șase state membre fondatoare CECO sunt analizate de o comisie prezidată de ex-ministrul belgian de externe, Paul-Henri Spaak, care în raportul prezentat (în 1956) recomandă crearea unei Uniuni Economice generale – în concret recomandă crearea Comunității Economice Europene (CEE) – și a unei cooperări în domeniul energiei – în concret, crearea Comunității Europene pentru Energie Atomică (CEEA / Euratom)³⁷. Între timp, în 5 august 1955, la Paris este creat Acordul Monetar European, care înlocuiește Uniunea Economică de Plăți, facilitând reglarea balanței de plăți între băncile centrale din statele vest-europene. Pe data de 13 mai 1956, la Veneția, „cei șase” miniștrii de externe hotărăsc începerea tratatelor în scopul fondării CEE și CEEA/Auratom, iar în ziua de 25 martie 1957 „cei șase” semnează la Roma, tratatele pentru fondarea Comunității Economice Europene (CEE sau Piața Comună) și Comunității Europene pentru Energie Atomică (CEEA/ Auratom), ambele cu sediul la Bruxelles. Aceste

³⁵ S Scaunas – op. cit, pag 44-45

³⁶ Pascal Fontaine – op. cit, pag 13

³⁷ Emilian M Dobrescu – op cit, pag 229

două tratate, cunoscute și sub numele de Tratatul de la Roma intra în vigoare începând cu 1 ianuarie 1958, Walter Hallstein fiind primul președinte al Comisiei CEE, iar Louis Armand, primul președinte al Comisiei Euroatomului³⁸.

Exact peste un an (1 ianuarie 1958), în cadrul CEE se efectuează prima reducere de taxe vamale (cu 10%), iar pe 21 iulie 1959, șapte state membre ale OECE (Austria, Danemarca, Elvetia, Marea Britanie, Norvegia, Portugalia și Suedia) decid crearea Asociației Europene a Liberului Schimb (AELS), această organizație luând efectiv ființă la 21 octombrie 1959 la Stockholm, sediul fiind stabilit la Geneva. Acordul – ca urmare a realizării unei uniuni vamale între cele șapte țări membre – va intra în vigoare pe 3 mai 1960.

Tot în mai 1960 este creat Fondul Social European, iar pe 14 decembrie al aceluiași an, se înființează la Paris (cu sediul tot aici), de către țările OECE, plus Canada, Japonia, S.U.A., Australia și Noua Zeelandă, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), având ca obiective: cooperare interguvernamentală în domeniul economic și financiar, studii asupra dezvoltării, chestiuni sociale și educative. Înființarea celor trei comunități europene (CECO, CEE, CEEA/Euratom) reprezintă încununarea cu succes a unor îndelungate eforturi facute de o serie de personalități ale epocii respective, dintre care se remarcă “parinții fondatori” ai Comunităților Europene: francezii Jean Monet și Robert Schuman, germanul Konrad Adenauer, la care se adaugă italianul Alcide De Gasperi.

Bibliografie:

- [1] Robert Bideux, Richard Taylor, *European Integration and Desintegration*, Route New York, 1996.
- [2] Anton Florin Boța (coordonator), *Politici europene în domeniul dezvoltării regionale durabile*, Modul Jean Monnet, Editura Universității din Pitești, 2004
- [3] J P Carpentier, F Lebrun (coordonatori), *Histoire de L'Europe*, Edition du Seuil, 1992, versiunea românească, *Istoria Europei*, Editura Humanitas, București, 1997
- [4] Emilian M Dobrescu, *Integrarea economică*, Ediția a doua, Editura All Beck, București, 2001
- [5] Emilian Epure, *România într-o Europă extinsă*, Editura Tribuna Economică, București, 2002
- [6] Pascal Fontaine, *Construcția europeană de la 1945 până în zilele noastre*, Editura Institutul european, Iași, 1998
- [7] Cornelia Lefter, *Drept comunitar instituțional*, Editura Economică, București, 2001
- [8] Mihaela Luțaș, *Integrarea economică europeană*, Editura Economică, București, 1999
- [9] Stelian Scăunaș, *Uniunea Europeană: construcție, instituții, drept*, Editura All Beck, București, 2005
- [10] Irina Moroianu Zlătescu, Radu C Demetrescu, *Prolegomene la un drept instituțional comunitar*, Editura Economică, București, 2003

³⁸ Idem 37, pag 229